

KÜLÜGYMINISZTERIUM

Magyarország a NATO-ban

A magyar-NATO kapcsolatok története

A hivatalos magyar-NATO kapcsolatok felvételét 1990. június 27-étől számítjuk, amikor Jeszenszky Géza akkori külügyminiszter személyében először látogatott magyar kormánytag a NATO brüsszeli központjába. A kölcsönös magas rangú látogatások azóta – tehát már a tagságot jóval megelőzően – rendszeres gyakorlattá váltak. Az eleinte csak magas szintű látogatások formáját öltő kapcsolatok 1991 decemberében nyertek újabb dimenziót, amikor Magyarország a Varsói Szerződés többi volt tagállamával együtt “alapító tagja” lett az Észak-Atlanti Együttműködési Tanácsnak (NACC), amelyet a NATO a volt ellenfelekkel való kapcsolatalakítás és biztonságpolitikai kérdésekről szóló rendszeres konzultáció fórumaként hozott létre.

A rendszeres konzultációkkal párhuzamosan a NATO egyre több gyakorlati programot is szervezett az új demokráciák részvételével, amelyekben hazánk is tevékenyen részt vett.

A gyakorlati együttműködés a NATO 1994 januári csúcstalálkozóján meghirdetett Békepartnerség (PfP) programjának beindulását követően a korábbiaknál magasabb szintre emelkedett. Magyarország a PfP-keretdokumentum aláírásával az elsők között, 1994 februárjában csatlakozott a programhoz, amelyben hangsúlyos szerepet kaptak a katonai együttműködési programok, és amelyek figyelembe vették az egyes partnerországok egyéni érdekeit is. A kapcsolatok fejlődésének fontos állomását jelentette, hogy 1995. januárjában nagyköveti vezetéssel létrejött a Szövetség központja területén működő, NATO melletti önálló magyar összekötő iroda.

A magyar-NATO kapcsolatok történetében mérföldkövet képezett hazánk és a Szövetség együttműködése Bosznia-Hercegovina stabilizálásában. Az IFOR/SFOR-művelet 1995. decemberi beindításától 2004 végi lezárásáig Magyarország befogadó támogatást nyújtott a műveletben szolgáló NATO- és partnerországi kontingenseknek, és saját kontingenssel is vett részt az IFOR/SFOR küldetésben. Sokoldalú részvételünk jelentős szerepet játszott abban, hogy 1997-ben a madridi csúcs meghívta Magyarországot a csatlakozási tárgyalások megkezdésére. Magyarország az IFOR/SFOR-művelet lezárását követően is részt vesz a NATO szarajevói parancsnokságának munkájában.

A következő kulcsdátum 1997. július 8., amikor a Szövetség madridi csúcstalálkozóján Magyarországot Lengyelországgal és a Cseh Köztársasággal együtt meghívta a csatlakozási tárgyalások megkezdésére. Ezek sikeres lezárását, valamint a tagországokban és Magyarországon lebonyolított ratifikációs folyamat eredményes lebonyolítását, illetve a magyar NATO-csatlakozásról szóló hazai népszavazás meggyőző eredményét (a szavazáson részt vevők 85 %-a voksolt a tagság mellett) követően Magyarország 1999. március 12-én hivatalosan is a NATO teljes jogú tagjává vált.

Magyarországnak alig néhány nappal csatlakozását követően lehetősége nyílt szövetségi elkötelezettségének bizonyítására, miután a NATO a koszovói válság nyomán elindította jugoszláviai légi műveletét, amelyben Magyarország sokoldalúan támogatta a műveletben részt vevő NATO-erőket. A NATO légi műveletének sikeres lezárása óta Magyarország aktívan részt vesz a Szövetség koszovói KFOR-missziójában, és részvételét mindaddig fenn kívánja tartani, amíg szükséges. A KFOR-ban 2010-

ben kb. 240 magyar katona szolgál, ezek nagy része a magyar-olasz-szlovén többnemzetiségű dandár keretében teljesít szolgálatot.

A „NATO összekötő nagykövetségek”

A NATO az összekötő nagykövetségek (NATO Contact Point Embassy, CPE) hálózatát 1992-ben hozta létre a szövetség partnerségi és tájékoztató tevékenységének támogatása céljából. A nagykövetségek az Euro-atlanti Partnerségi Tanács (Euro-Atlantic Partnership Council, EAPC) tevékenységében részt vevő államokban működnek. A nagykövetségen belül a küldő állam jelöli ki a kapcsolattartásért elsődlegesen felelős összekötő személy(eke)t, vagy részleget. Az EAPC partnerországokban működő összekötő nagykövetségek általános feladata a szövetség céljainak, tevékenységének ismertetése a fogadó országban. Ehhez iránymutatást és segítséget a NATO Nyilvános Diplomácia Igazgatóságától (Public Diplomacy Division, PDD) kapnak. Az OIP munkatársai tartják a közvetlen munkakapcsolatot az egyes nagykövetségeken dolgozó összekötő személyekkel.

A nagykövetségek sajátos feladatai:

- a fogadó állam közvéleményének, befolyásos személyiségeinek és intézményeinek tájékoztatása, személyes kapcsolatok kialakítása;
- magánszemélyek tájékoztatása a NATO-ösztöndíjakról, illetve a beadott pályázatok továbbítása, véleményezése;
- a NATO polgári és katonai vezetőinek részvételével konferenciák, szemináriumok szervezése, illetve ezek segítése;
- A NATO Központ tájékoztatása a NATO tevékenységével kapcsolatos hírek, események helyi fogadtatásáról;
- közreműködés a NATO vezetőinek a fogadó országban teendő látogatásának előkészítésében és lebonyolításában.

Az összekötő nagykövetség tisztét a szövetség tagállamai kétéves időtartamra, önkéntes alapon vállalják el. A posztok elosztása konszenzusos folyamat eredménye, az egyeztetés koordinátora a PDD. 2009-2010-ben a Magyar Köztársaság podgoricai, 2011-12-ben pedig stockholmi nagykövetsége lát el összekötő nagykövetségi feladatokat.

Magyar szerepvállalás Afganisztánban (ISAF, PRT)

2001 óta a nemzetközi közösség meghatározó támogatást nyújt az afganisztáni stabilizáció megteremtéséhez. Afganisztánnak hosszú évtizedek után most van esélye arra, hogy kilépjen az erőszak és a háborúk körforgásából, és saját kezébe vegye az ország ügyeinek irányítását. A sikerhez – a stabil, saját külső és belső biztonsága garantálására képes, továbbá gazdaságilag önfenntartó Afganisztán megteremtéséhez – a nemzetközi közösség tartós szerepvállalása szükséges. Ezt az elkötelezettséget az afganisztáni nemzetépítésben részt vevő országok és nemzetközi szervezetek több Afganisztán jövőjével foglalkozó nemzetközi konferencia alkalmával – legutóbb az idén januárban megrendezett londoni és a július 20-ai kabuli nemzetközi konferencián – megerősítették.

Az ENSZ Biztonsági Tanácsának felhatalmazásával felállított NATO ISAF (Nemzetközi Biztonsági Támogató Erők) a Szövetség jelenlegi legfontosabb műveleti prioritása, amelyben a 28 NATO-tagállam

mellett 21 hozzájáruló ország is részt vesz. A negyvenkilenc ország összesen mintegy 130.000 katonájával folyó művelet fő feladata, hogy megakadályozza, hogy az ország ismét a nemzetközi terroristacsoportok hátszágává váljon, biztosítsa a békés fejlődéshez szükséges biztonsági feltételeket, a civil fejlesztési tevékenységen keresztül támogassa a gazdaságfejlesztést, valamint elősegítse az afgán képességek kialakítását, beleértve a rendfenntartásra alkalmas afgán biztonsági erők felállítását.

Az afganisztáni rendezés a katonai, diplomáciai és fejlesztési eszközök együttes alkalmazásával történik. Az EU, az ENSZ és az egyes államok éves szinten – multilaterális és kétoldalú keretben – többmilliárd euró értékben járulnak hozzá Afganisztán fejlesztéséhez. Kiemelt szerepet tölt be a Világbank, amely működteti az Afganisztáni Újjáépítési Közös Alapot (ARTF). Az ARTF-ből megvalósuló projektek a közigazgatási szakemberképzéstől, a hírközlési fejlesztéseken keresztül a vidéki vízellátásig terjednek. Afganisztánban – az említettek mellett – jelen van még számos más nemzetközi kormányközi és nem-kormányzati szervezet is. Fontos a katonai és civil, nemzetközi és nemzeti szereplők közötti koordináció megerősítése, ebben nagy szerep hárul az ENSZ és az EU afganisztáni különmegbízottjára, és a NATO civil főképviselőjére.

Afganisztán, a régió és az euro-atlanti térség biztonsága szorosan összefügg egymással. Ezért fontos a szélesebb értelemben vett régió országainak minél hatékonyabb bevonása a rendezésbe, amely hangsúlyosan megjelenik a NATO 2009-ben elfogadott új stratégiájában és az Európai Unió regionális kitekintésű Akciótervében is.

Magyarország 2003 óta egyre növekvő mértékben aktív résztvevője az afganisztáni nemzetközi erőfeszítéseknek, és teherviselési képességeivel arányosan támogatja a stabilizációt. Ezzel is kifejezi, hogy a közös biztonság nemcsak fogyasztója, de előmozdítója is mind a NATO-ban, mind az Európai Unióban.

2006. október elejétől a Baghlan tartománybeli újjáépítési csoport (PRT) vezetésének átvételével a magyar hozzájárulás minőségileg új szintre emelkedett, és kiegészült a fejlesztési tevékenységgel. A magyar PRT tevékenységét montenegrói, horvát és albán katonák is segítik. A PRT-ban jelenleg mintegy 240 katona szolgál, akik a katonai feladatok mellett a lakosság életkörülményeinek javítását elsősorban az infrastrukturális fejlesztések révén elősegítő, ún. CIMIC (polgári-katonai együttműködési) projektek végrehajtására is nagy hangsúlyt helyeznek.

Magyarország az afganisztáni fejlesztési projektek végrehajtására a 2008. és 2010. közötti időszakban több mint egymilliárd forintot fordított. Ezeket elsősorban a szakmai minisztériumok és civil szervezetek (Magyar Ökumenikus Segélyszervezet, Baptista Szeretetszolgálat, Demokratikus Átalakulásért Intézet) bevonásával valósítjuk meg. A korlátozottan rendelkezésre álló hazai forrásokat eddig mintegy 600 millió forint külföldi tőke bevonásával egészítettük ki. Ezek közül kiemelendő a Japánnal és Görögországgal folytatott sikeres nemzetközi fejlesztési együttműködésünk, valamint az Európai Bizottság által kiírt pályázatokon elnyert támogatás. A fejlesztési programok illeszkednek Baghlan tartomány és a helyi lakosság igényeihez, valamint az Afgán Nemzeti Fejlesztési Stratégiában (ANDS) foglalt célkitűzésekhez. A fejlesztések fókuszában az önfenntartó gazdasági körülmények létrehozása áll, így a munkahelyteremtés, a jogállamiság, az oktatási intézmények és a mezőgazdaság fejlesztése is a kiemelt célok közé tartozik.

A végrehajtás során alapelv, hogy a projektek minél nagyobb mértékben helyi munkaerő és helyi beszállítás igénybevételével valósuljanak meg. Nyilvánvaló, hogy helyi érdekeltség és részvétel nélkül a külső támogatás nem vezethet tartós eredményhez.

A stabilitás és a fejlődés nem lehetséges biztonság és jogbiztonság nélkül. Ezért is prioritás a rendőrképzés és a közigazgatás-építés. Az Európai Unió 2007-ben beindított rendőrképző művelete (EUPOL Afghanistan) is ehhez kíván hozzájárulni. Hazánk jelenleg 8 fővel vesz részt az EUPOL-misszióban. A PRT-vel kapcsolatos kormányzati koordináció és döntés-előkészítés hatékonyabbá tétele érdekében 2008. február 20-án megalakult, majd a 2010. évi parlamenti választásokat követően a megújult kormányzati struktúrának megfelelően átalakult a PRT Kormánybizottság. A testület társelnökei a külügy- és a honvédelmi miniszter, tagja a nemzetgazdasági miniszter, a belügyminiszter és a közigazgatási és igazságügyi miniszter. A testület tevékenységében emellett részt vesz a Miniszterelnökség, a Vidékfejlesztési Minisztérium valamint a Nemzeti Erőforrás Minisztériuma. A Kormánybizottság a katonai és fejlesztési tevékenységek rendszeres áttekintése mellett figyelemmel kíséri az afganisztáni fejleményeket és a nemzetközi szervezetek vonatkozó tevékenységét, gondoskodik a fejlesztési projektek afganisztáni igényeknek megfelelő végrehajtásáról (monitoring) és részt vesz a magyar szerepvállalással kapcsolatos kormányzati politika alakításában.

Magyarország és a nyugat-balkáni térség integrációs törekvései

A magyar külpolitika számára kiemelt érdek a szomszédos nyugat-balkáni térség tartós stabilizálása. A régió helyzetének tartós és megnyugtató rendezése és fejlődése annak euro-atlanti integrációján keresztül valósítható meg.

A magyar külpolitika ennek megfelelően mind politikai, mind gyakorlati szinten következetesen támogatja a nyugat-balkáni térség valamennyi országának euró-atlanti integrációs törekvéseit. Ez utóbbiak sikere érdekében is fontosnak tartja, hogy a térség országai egymás között is fejlesszék kapcsolataikat és együttműködésüket.

Magyarország kezdettől fogva következetesen támogatta a nyugat-balkáni országok NATO-csatlakozási törekvéseit. Ezért üdvözölte, hogy Albánia és Horvátország 2009. áprilisában a NATO teljes jogú tagjává válhatott. A régió stabilitása és biztonsága érdekében fontosnak tartjuk, hogy Macedónia is mielőbb meghívást kapjon.

A magyar külpolitika szintén tevékenyen támogatja a NATO és a nyugat-balkáni térség többi állama – Bosznia és Hercegovina, Montenegró és Szerbia – kapcsolatainak szorosabb fűzését, illetve NATO-tagsági törekvéseit. Ezért üdvözölte, hogy 2009. decemberében Montenegró, 2010. áprilisában pedig Bosznia-Hercegovina is meghívást kapott a NATO Tagsági Akcióterv (MAP-) programjában való részvételre, amely kiváló lehetőséget nyújt az érintett országok NATO-csatlakozási felkészülésének előmozdítására, és ezen országok NATO-tagjelöltekként történő de facto elismerését is jelenti. Szorgalmazza továbbá a NATO és Szerbia közötti kapcsolatok intenzívebbé tételét és magasabb intézményes szintre helyezését, mihamarabon Szerbia erre készen áll.

Magyarország gyakorlati szinten mindenképp saját NATO/PfP-csatlakozási tapasztalatainak átadásával igyekszik segíteni a térség országainak felkészülését és reformfolyamatait, mind két-, mind többoldalú keretben.

Ez irányú törekvései során a magyar külpolitika nagy jelentőséget tulajdonít a hazai és külföldi nem-kormányzati szervezetekkel történő együttműködésnek is (pl. a Szegedi Biztonságpolitikai Központ, a genfi Központ a Fegyveres Erők Feletti Demokratikus Ellenőrzésért (DCAF), stb.).

Magyarország szerepvállalása a NATO iraki kiképzési missziójában

Magyarország, az Országgyűlés döntése alapján, a diktatúra 2003. áprilisi megdöntését követően, 2003 augusztusában kapcsolódott be érdemben az iraki stabilizációba egy – a nemzetközi koalíciós erők (MNF) kötelékében szolgáló – 300 fős szállító zászlóalj Irakba telepítésével, amely 2004. december 31-ig látta el feladatát. A mandátum lejártát követően a Magyar Köztársaság Kormánya saját hatáskörben döntött arról, hogy Magyarország szövetségesi kötelezettségvállalásaival összhangban, 2006. szeptember 30-ig részt vesz a NATO újonnan felállított iraki Kiképzőmissziójának (NATO Training Mission – Iraq, NTM-I) tevékenységében.

Az iraki vezetés nagyra értékeli a NATO szerepvállalását az iraki biztonsági erők kiképzésében és felszerelésében. Az iraki kormányfő 2006 őszén levélben kérte a szövetséget, hogy az NTM-I kiszélesítése révén támogassa az iraki nemzeti rendőrség félkatonai rendőri erökké (csendőrség) történő átképzését. A NATO a 2006. novemberi rigai csúcstalálkozón pozitívan reagált a kérésre.

Magyarország először 3 törzstiszttel vett részt az NTM-I tevékenységében. 2007 nyarán egy évig 15 fős létszámkerettel fél éves időtartamra átvettük a kiképzett iraki erők felkészültségének ellenőrzésére és „hitelesítésére” létre hívott MALT (Military Advice and Liaison Team) vezetését.

NATO – Stratégiai Légiszállítási Képesség

A NATO-ban és az Európai Unióban jelenleg több kezdeményezés is van a stratégiai légiszállítási képességek tekintetében tapasztalható hiányosságok pótlására. Ezek közül kiemelkedik a NATO C-17-es kezdeményezés.

A Stratégiai Légiszállítási Képesség (SAC) program keretében 12 NATO-tagország, valamint Svédország és Finnország három Boeing C-17 típusú amerikai stratégiai szállító repülőgépet vásárolt, és működtet egy NATO-konzorcium keretében. A gépeket a részt vevő nemzetek előre megállapított óraszámokra vehetik igénybe.

A programhoz Magyarország 2006. novemberben csatlakozott. Hazánk szerepét a SAC programban az teszi különösen fontossá, hogy a szállító gépek állandó bázisa a pápai reptér, és így a gépek nyilvántartásba vétele is Magyarországon történik.

Magyarország számára kiemelkedően fontos, a programmal révén állandó NATO-jelenlét/létesítmény jött létre az ország területén. Emellett a példamutató multinacionális beszerzés révén hazánk olyan képességhez jut, amelyet önállóan nem tudna megteremteni. A program pozitív hatással van Pápa és környéke általános gazdasági fejlődésére, amely hatás a jövőben tovább erősödhet.